

ПРОБЛЕМИ НАРКОТИЗМУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Серед найгостріших проблем, які останнім часом хвилюють світову спільноту і вимагають від правоохоронних та інших державних органів усіх країн чимало зусиль, коштів і сил, – незаконне поширення та вживання наркотиків.

На сьогодні проблема боротьби з наркоманією ставиться в один ряд з такими загальнолюдськими проблемами, як захист населення від шкідливого впливу радіації, охорона навколишнього середовища, боротьба з важкими захворюваннями (онкологічні хвороби, СНІД) та інше.

Це викликано тим, що вживання наркотиків призводить до моральної і фізичної деградації особи, розпаду сім'ї, втрати позитивних орієнтирів у суспільстві і найстрашніше – до смерті, не враховуючи коштів, які виділяються державою на медичну допомогу і реабілітацію наркоманів та на утримання органів по боротьбі з цим злом.

З іншого боку, небезпека цього явища полягає в тому, що наркобізнес є невід'ємною частиною кримінальної економіки і визнається одним з найприбутковіших злочинних промислів. Світовий обіг наркотиків оцінюється на сьогодні в 900 млрд доларів, що перевищує бюджети багатьох країн [1, с.22]. Тільки в США щорічні доходи від наркобізнесу складають 400 млрд доларів.

Сьогодні виготовлення наркотиків і торгівля ними є складною комерційною індустрією, яка включає в себе цілу економічну систему, що охоплює виробництво, маркетинг, транспортування, розподіл і реалізацію.

Для сучасного наркобізнесу характерні такі ознаки, як міжнародні зв'язки, професіоналізм, конспірація, розгалужена система збуту, великі фінансові ресурси. До того ж наркоманія тісно пов'язана з іншими видами злочинів. Зв'язок наркоманії зі злочинністю окрім того, що вживання наркотиків та окремі дії з ними вже визнаються злочинними, проявляється передусім у наступному:

по-перше, в осіб, які вживають наркотики, значно послаблений індивідуально-вольовий контроль за своєю поведінкою, що сприяє скоєнню окремих видів злочинів;

по-друге, потреба в грошах для придбання наркотиків змушує наркоманів шукати незаконні канали їх отримання, якими виступають крадіжки, грабежі, розбої, вбивства тощо;

по-третє, у віктимологічному плані наркомани нерідко самі стають жертвами злочину.

Найтривожніше те, що кількість наркоманів щороку дуже різко збільшується у світовому масштабі і, як правило, це молоді люди (середній вік – 26 років).

Сьогодні, за підрахунками вчених, у всьому світі понад 50 млн людей вживають наркотики, свідомо віддають своє життя у пастку загибелі. Лише в США в 90-х роках налічувалося близько 25 мільйонів наркоманів [1, с.11].

У нас в державі, за повідомленням міністра внутрішніх справ України на підсумковій квітневій колегії, зараз зареєстровано 116 тисяч споживачів наркотиків, а з урахуванням латентності їх реальна чисельність становила понад 1 мільйон [2]. Водночас на початок 1998 р. їх кількість становила тільки 68803 (в Російській Федерації – 267439 осіб). Як бачимо, рівень розповсюдженості наркоманії шаленими темпами щороку зростає, що викликає серйозне занепокоєння, і без вжиття термінових та ефективних заходів протидії цьому явищу може призвести до реальної загрози інтересам держави, здоров'ю та благополуччю населення України, відмирання генофонду нації.

Дослідження, проведені Харківським науково-дослідним інститутом неврології і психіатрії, свідчать, що один наркоман за своє недовговічне життя (до 40 років) втягує у вживання наркотиків до 200 осіб [3]. Важко собі уявити, якими темпами зростатиме кількість наркоманів, якщо ці цифри відповідають істині.

Найстрашніше те, що якщо ще кілька років тому назад потреби наркоманів в основному задовольнялись в Україні здебільшого «домашніми» речовинами, виготовленими на основі макової соломки, то останнім часом наркотичний ринок України поступово розширює свій асортимент. До нас стали надходити наркотики синтетичного походження.

Нові соціально-політичні та економічні реалії сьогодення, активне входження в ринкові відносини в поєднанні із зростанням попиту на наркотики і відсутністю ефективного механізму протидії їх незаконному обігу дали можливість європейським наркоділкам використовувати територію України як транзитну для перевезення наркотиків, а також як перспективний ринок їх збуту, про що свідчать конкретні факти затримання злочинців.

Аналіз роботи по лінії боротьби з контрабандою наркотиків на сучасному етапі показує, що контрабандисти постійно удосконалюють, змінюють методи, спрямованість своєї злочинної діяльності та використовують такі головні шляхи переміщення наркотиків через територію України [4, с.34]:

а) міжнародне залізничне сполучення – один з головних шляхів переміщення наркотиків через територію України. Цей шлях в основному використовується для транзитного перевезення наркотиків з Республіки Молдова в Росію, а російські наркоділки використовують територію України для транзитного перевезення «важких» наркотиків у західну Європу.

Останнім часом правопорушники з метою уникнення кримінальної відповідальності переважно використовують «безгосподарний» метод перевезення наркотиків у залізничному транспорті. При цьому використовують технологічні порожнини, рундуки для вугілля, міжстельовий простір над вбиральнями та тамбурами вагонів, рундуки під сидіннями, радіатори опалення, «третій поверх» полиць, сміттєзбірники, люки над електрощитами, акумуляторні ящики, ніші для котлів опалення та умивальників, вентиляційні люки та інше;

б) міжнародні автомобільні перевезення – транзитні перевезення через Україну з Ірану, Афганістану, Туреччини, Болгарії, Румунії до Західної

Європи. Для перевезення використовують особливості конструкцій транспортних засобів, а також спеціально обладнані сховища;

в) морські та контейнерні перевезення здійснюються транзитом через територію кількох країн з метою приховування фактичної країни відправника;

г) міжнародні повітряні перевезення.

Отже, для перевезення наркотиків практично використовують весь арсенал транспортних засобів: наземний, водний і повітряний.

З метою покращення ситуації в нашій державі в контексті боротьби з наркоманією та наркотизмом вважаємо за необхідне впровадження в життя та здійснення наступних заходів:

1. Переглянути стан виконання програм, спрямованих на стабілізацію нароситуації в Україні.

2. Збільшити кількість закладів з надання медико-соціальної допомоги особам, схильним до вживання наркотиків.

3. Проаналізувати та внести пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства, яким визначається відповідальність батьків за виховання дітей.

4. Запровадити у практику навчальних закладів проведення в класах, академічних групах, у студентських і учнівських гуртожитках, за місцем проживання бесід про шкідливість наркотичних засобів і психотропних речовин. Залучати до їх проведення працівників ОВС, охорони здоров'я, громадських організацій, релігійних общин тощо.

5. Покращити матеріально-технічне забезпечення і кадрове зміцнення спецпідрозділів по боротьбі з незаконним обігом наркотиків. З цією метою розробити механізм передачі вказаним підрозділам 50 відсотків вартості майна і коштів, визнаних судом такими, що набуті в ході злочинної діяльності, пов'язаної з наркобізнесом.

6. Налагодити тісну взаємодію із спецслужбами зарубіжних країн щодо проведення спільних оперативно-розшукових заходів та обміну інформацією про наміри міжнародної мафії та конкретних осіб, які займаються перевезенням наркотичних засобів в Україну та за її межі.

7. З метою виявлення порушень та зловживань, пов'язаних із незаконним виготовленням та обігом наркотичних речовин, прекурсорів, здійснити перевірку зовнішньоекономічної діяльності установ та підприємств, які виготовляють наркотичні речовини та прекурсори.

8. Посилити контроль за діяльністю на території України філіалів іноземних фірм та недержавних організацій і установ, які займаються кур'єрськими перевезеннями посилок, бандеролей та інших поштових відправлень з країн далекого зарубіжжя.

9. Взяти на облік наявні іноземні спільні комерційні фірми, розважальні заклади, нічні клуби, казино, ресторани, забезпечити в них надійні оперативні позиції.

10. Спрямувати найбільш передові методики на виявлення підпільних нарколабораторій.

11. Посилити роботу правоохоронних органів у державі серед іноземців, які розповсюджують та вживають наркотики.

12. Створити міжвідомчий кінологічний центр підготовки інспекторів-кінологів і службових собак для пошуку наркотичних засобів.

13. Створити на базі науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів УВС областей колекції зразків вилучених у злочинців наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів для використання їх як засобів унаочнення з метою ознайомлення працівників міліції.

14. Розробити та впровадити в практику цикли теле- та радіопередач, відеокліпів, рекламних блоків, серіалів, художніх фільмів про шкідливість наркоманії. На яскравих прикладах пропагувати негативне ставлення до цього явища. Рекомендувати приватним телерадіокомпаніям вести систематичну антинаркоманійну пропаганду.

15. Створити ряд рекламних молодіжних відеосюжетів, які пропагують здоровий спосіб життя, заняття фізичною культурою, спортом, технічною та художньою творчістю, іншими формами змістовного дозвілля.

16. Органам охорони здоров'я спільно в ОВС забезпечити суворий контроль за додержанням правил зберігання наркотичних засобів у всіх медичних закладах та аптечних установах.

17. Здійснити наукові розробки з метою створення і запровадження в практику сучасних технічних засобів і приладів виявлення наркотичних засобів.

Отже, подолання цієї недуги ХХІ ст. залежить від правильного вирішення низка організаційних і тактичних питань.

Тут необхідна національна єдність у кожній конкретній країні, так само як і співробітництво на міжнародному рівні, які були б спрямовані на граничне обмеження споживання і збуту наркотичних речовин. Переміни, що відбуваються у нашому суспільстві, яскраво показують непридатність окремих старих форм і методів боротьби з наркоманією.

Слід пам'ятати, що зволікання в цій справі ставить цивілізацію на межу катастрофи.

Список літератури: 1. Борьба с незаконным оборотом наркотиков за рубежом. М., 1999. 2. Досить прикрасити дійсність. Нам потрібна лише правда! // Іменем закону. № 17. 25.04.03. 3. Дурдинець В.В. На злочинність усім миром. К., 1998. 4. Контрабанда: засоби попередження та протидії. К., 2001.

Надійшла до редколегії 24.07.03